

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование 3.0. «Социални, стопански и правни науки», професионално направление 3.8. „Икономика”, научна специалност – „Организация и управление на производството”

Автор на дисертационния труд: Мухамет Незир Халили - докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг” при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: Стратегически решения в земеделските производствени предприятия в Косово

Рецензент: доц. д-р Георги Бисеров Николов – Университет за национално и световно стопанство - София, 3.0. „Социални, стопански и правни науки”, З. 7. „Администрация и управление” определена за член на научното жури със заповед №РД-16-532/08.05.2019 от Ректора на АУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Докторант **Мухамет Незир Халили** е задочен докторант към катедра Мениджмънт и маркетинг при Аграрния университет –град Пловдив. По време на обучението си стриктно и навреме изпълнява задачите, включени в индивидуалния план, активно участва в научните прояви и дейността на катедрата. Приведената информация показва необходима и полезна връзка на трудовия опит и изследователска дейност на докторанта. Личностните качества на г-н Халили включват отлично владене на английски език, комуникативност, способност за работа в екип, умения за носене на отговорност, умения за справяне с конфликти. Организационните умения и компетенции допълват характеристиката ѝ със следните качества: администриране на база данни, организация на работа в екип, организация на събития, изготвяне на презентации, отличен бизнес етиケット.

2. Актуалност на проблема.

Изследването е посветено на проблемите, свързан с стратегическите решения в земеделските производствени предприятия в Косово. Темата има своята актуалност, защото производствените дейности в земеделския бизнес е с по-висока степен на рисък, инвестириания капитал по-бавно се възвръща, първоначалните инвестиционни разходи са значителни и разрастването на дейността водят до още по-високи разходи. Всички тези характерни черти на производството определят, че той се нуждае от стратегически решения и породеното от това ефективно. От друга страна производството има своите особености и рамка, която предполага активно участие на пазара съответната земеделска продукция. Всички тези важни проблеми е необходимо да се имат предвид

при разработването на стратегическото управление за обслужване на този специфичен производствен комплекс. Мениджърът в една организация трябва да бъде освен добър управляващ, но и добър лидер. В днешните съвременни производства, където земеделските компании действат и работят активно в променяща се обкръжаваща среда, бизнес успеха не може да се очаква, ако нямат правилния лидер на върха. Следователно, управляващите екипи в организациите имат отговорности при вземането на управленчески решения. Ето защо смяtam, че дисертационното изследване има актуално значение. Така можем да обобщим, че представената за рецензия дисертация на тема "Стратегически решения в земеделските производствени предприятия в Косово" е посветена на привлекателен и интересен проблем за академичната общност и стопанската практика.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта на представения за рецензиране дисертационен труд е да се анализира влиянието на външната среда в процеса на вземане на стратегически решения в земеделските производствени предприятия в Косово.

Постигането на целта на дисертационното изследване се реализира чрез решаването на следните задачи:

- Анализиране на процесите за вземане на стратегически решения;
- Анализиране на моделите за вземане на стратегически решения;
- Идентифициране на ролята на информацията, която идва от обкръжаващата среда и нейното влияние върху процеса на вземане на решения и качеството на взетите решения;
- Определяне на нивото на вземане на управленчески решения;
- Анализиране на образованието, квалификацията и професионалните умения на мениджърите в земеделските производствени предприятия;
- Оценка на информацията, която може да бъде получена от обкръжаващата среда при вземане на решения в земеделските производствени предприятия.

Така дефинирани задачите на изследване, позволяват да се постигне целта на дисертацията и да се докаже или отхвърли, основната й теза.

Предмет на дисертационното изследване е стратегическото управление, като процес на вземане на решения за постигане на стратегическите цели на производствените компании в сектор „Земеделие“.

Обекта на изследване е земеделското производствено предприятие „Мидекс“ в Косово.

Предметът и обектът на изследване са правилно определени и дават възможност в по-късния етап от дисертационното изследване да се извърши обективен анализ на проблема и да се формулират правилни изводи и препоръки. Коректно са очертани и съответните ограничения по обхвата и насоките на изследването.

Умело са приложени интердисциплинарният и системният подход, както и традиционните методи за анализ и синтез, абстракция и обобщение, дедукция и индукция, сравнение, наблюдение и др. При разработката на практическата част са

използвани редица кабинетни и полеви проучвания с акцент върху казусния метод, стриктно съобразен с логиката на теоретичната рамка. Чрез така подбрания методически апарат, докторантът има възможността да разкрие обективните причини, определящи състоянието на обекта на дисертационното изследване.

На практика имаме задълбоченото проучване на наличните вътрешно фирмени информационни източници, дават възможност на дисертанта да направи критична оценка за съществуващото равнище на процеса на участие в международния обмен и възможностите за неговото подобряване чрез съвместното използване и на двата подхода - ресурсния и мрежовия.

Като начало особено внимание заслужава много добре представеният увод на дисертацията – съдържателно и на основата на логична структура са изведени: актуалност и значимост на проблематиката, обосновани с действието на съществени фактори.

Глава първа е посветена на теоретичните основи на управлението на съвременните предприятия, тя има ролята на основа за развитие и доказване на основните тези и концепции на автора по хода на изследването. Тази роля е изпълнена добре, убедително и добре рамкирана. Акцентът е върху стратегическия подход в производствените предприятия, ръководството и лидерството за вземане на стратегически решения.

В центъра на глава втора стои базисният модел за ролята на обкръжаващата среда за вземане на управленчески решения с фокус на трансформационната система и вземане на решения, информационни средства, влияние на времето върху процеса на вземане на управленски решения и критични фактори в процеса на вземане на управленски решения. Явно този подход е избор на автора на изследването и заслужава положителна оценка.

Глава трета на дисертацията е посветена на модела за стратегическото управление в компания „Минекс“. Авторът ни предлага стратегическите решения за целта, развити като изразител на процеса на изграждане на позиции в традиционните и нови стратегически подходи, осигуряващи достъп до ресурси в границите на тези стратегическото управление на фирмата. Дефинираните изводи от анкетното проучване са безспорен принос на автора.

Своеобразно обобщение на резултатите, постигнати на база анализ и оценка на третираните въпроси е направено в семпъл вариант в заключението.

На база на сравнителен анализ са формулирани изводи относно предимствата на съвременните модели на функциониране на земеделските производствени мощности.

Фактологически работата е добре осигурена. Цялостният анализ, обобщенията и заключенията са коректни и аргументирани.

Научният апарат е прецизен и уместно използван - служи за добра обосновка и подкрепа на защитаваните от автора позиции. Специално следва да се подчертава, че анализът и изводите на дисертанта са плод на задълбочено проучване и внимателен

подбор на данните.

Приложени са редица специализирани подходи за систематизиране и оценка на информацията, с последващо извеждане на ценни изводи и препоръки с подчертан авторов принос. В това именно се състои и най-голямото изследователско постижение, реализирано в дисертацията.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертационният труд е изложен в увод, три глави и заключение, разположени на 156 стр., използвана литература и приложения. Изследването е онагледено с 107 фигури, 14 таблици 1 приложение.

. Използваните фигури, схеми и таблици представлят в детайли събраната информация от проведеното проучване.

Дисертационният труд е разработен, като са използвани: научни публикации и трудове на български и чужди автори; информационни бюлетини на международни организации - ЕУРОСТАТ; доклади и бюлетини на Министерството на земеделието на Косово, както и редица нормативни актове.

Емпирична информация за изследването е осигурена от проведени лични интервюта с мениджъри на земеделски производствени предприятия в Косово.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Докторант Мухамет Незир Халили е извършил задълбочен анализ на изследвания проблем в теоретичен аспект относно стратегическите решения в земеделските производствени предприятия в Косово. Извършен е литературен обзор на проблема, посветен на теоретичните основи на управлението на съвременните предприятия . Дефинирани са специфичните характеристики на земеделските производители. Посочени са специфичните фактори, определящи ролята на обкръжаващата среда за вземане на управленчески решения.

Аналитичната част на дисертацията започва с представяне на изследваните обекти чрез фокуса на стратегическото управление в компания „Минекс“

Общата ми оценка е, че представените резултати от направеното изследване в дисертационния труд могат да се характеризират като съществено обогатяване на съществуващи знания и приложение на научни постижения в практиката.

6. Приноси на дисертационния труд.

Представените в дисертацията и автореферата приноси съответстват на заложените цели и задачи, като отразяват постигнатите от дисертанта резултати. Разработената от Мехмет Халили дисертация съществено допълва съществуващите до момента сравнително ограничени изследвания върху протичащите процеси свързани с вземането на стратегически решения в земеделските производствени предприятия в Косово. В представения дисертационен труд могат да се откроят следните приносни моменти с научен и приложен характер:

1. Въз основа на направен критичен анализ на литературните източници и преглед на различните виждания за същността на процеса на вземане на управленски решения в производствените предприятия, е изведена постановка за специфичните условия, които в земеделския сектор съществуват и имат значение при протичане на този процес.

2. Адаптирана е специална методика за анализ и оценка на факторите, оказващи въздействие върху процеса на вземане на решения в земеделските производствени предприятия.

3. Извършен е анализ и оценка на факторите, оказващи въздействие върху процеса на вземане на управленски решения в земеделските производствени предприятия.

4. Препоръчани са конкретни насоки за повишаване на ефектите от процеса на вземане на управленски решения.

7. Критични бележки и въпроси.

Нямам критични бележки към работата на докторанта, но имам следната препоръка: в бъдещи научни разработки да доразвие и задълбочи анализа на избраната от него тематика. Земеделието е специфичен отрасъл, който има нуждата от развитието на конкурентни производства и чрез тях да се сегментира пазара на готова продукция

8. Публикувани статии и цитирания.

От представените документи за рецензиране получих следните статии, в които Мехет Халили участва като автор или съавтор, а именно:

- a. Halili Muhamet Fjezula Beka. Rëndësia e Dijës dhe përvojës në vendim-marrje. International. Journali KNOWLEDGE
- b. Halili Muhamet. Ndikimi i faktorëve të rethinës në vendim-marrjen afariste. Instituti për kërkime shkencore dhe zhvillim nstitute for scientivc research and development.2015
- c. Халили Мухамет, Софронија Миладиноски. Користење на техники на одлучување за подобрувањето на квалитетот на донесување одлуки.2017
- d. Halili Muhamet. Delegimi i përgjegjësisë në afarizëm. Instituti për kërkime shkencore dhe zhvillim nstitute for scientivc research and development.2016
- e. Halili Muhamet. Vendimarrja në ndërmarrjet afariste. Internacionall University of Struga.2016

Посочените публикации са пряко свързани с проблематиката, третирана в дисертацията, и съдействат за по широкото публично разпространение на идеите, постановките и резултатите от изследванията в областта, свързана със стратегически решения в земеделските производствени предприятия в Косово.

Авторефератът отразява коректно съдържанието и основните положения на дисертационния труд и дава много добра представа за резултатите от изследването. В съответствие с изискванията са посочени справката за приносите и списъка на публикациите по темата на дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително да присъди на **Мухамет Незир Халили** образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „**Организация и управление на производството**”

Дата: 23.05.2019 г.
гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ:
(доц. д-р Георги Николов)